

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทางการเงินเป็นข้อมูลที่นิติบุคคลจะต้องจัดทำและรายงานตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัด จะต้องจัดทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีที่บังคับใช้พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มาตรา 8 ได้กำหนดให้ บริษัทมหาชนจำกัดมีหน้าที่จัดทางการเงินเพื่อจัดส่งให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตามที่พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2538 กำหนดโดยงบการเงินที่จะต้องจัดทำคือ งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561: เว็บไซต์) นอกจากนี้ บริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติและเปิดเผยข้อมูลตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินกิจการด้วย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ปัจจุบันมีบริษัทที่มีความต้องการที่จะนำบริษัทเข้าจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลระหว่างปี 2557-2560 พบว่ามีบริษัทที่เข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งหมด 72 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561ก: เว็บไซต์) สามารถแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมได้ตามตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 สรุปบริษัทที่เข้าจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี 2557-2560

กลุ่มอุตสาหกรรม	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	รวม
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	2	4	2	2	10
ธุรกิจการเงิน	2	2	-	1	5
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	6	4	-	1	11
บริการ	1	5	4	8	18
สินค้าอุปโภคบริโภค	2	-	2	1	5
ทรัพยากร	1	4	1	5	11
สินค้าอุตสาหกรรม	2	3	2	3	10
เทคโนโลยี	-	-	1	1	2
รวม	16	22	12	22	72

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2561ก: เว็บไซต์)

จากตารางที่ 1.1 บริษัทที่เข้าจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ระหว่างปี 2557-2560 มีทั้งหมด 72 บริษัท โดยในปี 2558 และ 2560 มีบริษัทที่เข้าจดทะเบียนปีละ 22 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 61.11 ปี 2557 จำนวน 16 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 22.22 และปี 2559 จำนวน 12 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 16.67 แสดงให้เห็นว่า ในปีที่ผ่านมาบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) บริษัทจะต้องมีกำไรสุทธิ 2 หรือ 3 ปีล่าสุด มากกว่า 50 ล้านบาท และ 2) ต้องจัดทำงบการเงินที่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ซึ่งบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด อาจพบบริษัทที่ไม่สามารถเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ซึ่งแต่ละบริษัทจะพบข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น บริษัทอาจประสบปัญหาที่ไม่มีกำไรสุทธิมากกว่า 50 ล้านบาทต่อเนื่องใน 2-3 ปี หรือบริษัทมีผลประกอบการขาดทุนจากการดำเนินงานทำให้ไม่สามารถเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ ซึ่งการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้นจะต้องมีความโปร่งใสและสุจริตเพื่อให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความมั่นใจในการจะนำเงินมาลงทุนในประเทศไทยด้วยเช่นกัน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561ก: เว็บไซต์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น บริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดซึ่งมีความเป็นไปได้ที่บริษัทอาจมีการตกแต่งบัญชีโดย การตกแต่งบัญชีนั้นจะช่วยให้บริษัทสามารถเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ง่ายขึ้นซึ่งการตกแต่งบัญชีนั้น คือ การปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีโดยเข้าไปเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการเงินให้เป็นไปตามที่ผู้บริหารต้องการหรือเพื่อแสดงผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ (Mulford and Comiskey, 1996) ทำให้ไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ทางการเงินที่แท้จริงได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมูลค่าบริษัทได้ในอนาคต (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543; อ้างอิงจาก Healy and Wahlen, 1999)

เมื่อพิจารณาจากเงื่อนไขด้านที่บริษัทจะต้องมีกำไรสุทธิมากกว่า 50 ล้านบาท ต่อเนื่อง 2-3 ปีล่าสุด เงื่อนไขดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่อาจเป็นสาเหตุที่สร้างแรงจูงใจในการตกแต่งบัญชีเพื่อให้งบการเงินเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ได้ เพราะบางครั้งการดำเนินกิจการของบริษัททั่วไปอาจไม่ได้มีกำไรสุทธิทุกปีหรืออาจประสบภาวะที่ไม่สามารถทำกำไรต่อเนื่อง 2-3 ปีได้ และเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น ทำให้บริษัทที่มีความต้องการจะนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ผลการดำเนินการขาดทุน อาจตกแต่งบัญชีเพื่อให้บริษัทของตนเข้าข่ายตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดในการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ก็ได้เช่นกัน (ชุตินพนธ์ หาญฤทธิเจริญ, 2558)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า มีสัญญาณการตกแต่งบัญชีหลายสัญญาณด้วยกันที่แสดงให้เห็นว่า งบการเงินของบริษัทนั้น ๆ กำลังมีการตกแต่งบัญชีให้ผิดไปจากความเป็นจริง (สุภรัตน์ ตันทรัพย์ชัย, 2559) เช่น การรับรู้รายได้เร็วเกินไป การบันทึกรายได้ที่ไม่เกิดจริง การเพิ่มกำไรด้วยรายการที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว การชะลอค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบันออกไปงวดหน้า การไม่บันทึกหรือเปิดเผยหนี้สินอย่างครบถ้วน การชะลอรายได้ของงวดปัจจุบันออกไปในงวดอนาคต การขยับค่าใช้จ่ายที่จะให้ประโยชน์ในอนาคตมาเป็นค่าใช้จ่ายในงวดปัจจุบัน (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543; อ้างอิงจาก Schilit, 1993) และตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏพบว่า สัญญาณที่กล่าวมานั้นสามารถบ่ง

บอกถึงการตกแต่งบัญชีของบริษัทที่ทำการตกแต่งบัญชีไปแล้วได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น บริษัทสื่อสารทางไกลที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ใช้กลบัญชีด้านเดบิตในการบันทึกค่าใช้จ่ายเป็นสินทรัพย์ โดยบริษัทได้นำค่าใช้จ่ายบันทึกเป็นสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะทางการเงินแทนการบันทึกในงบกำไรขาดทุน ส่งผลให้กำไรของบริษัทเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้จะทราบว่า การกระทำเช่นนี้ขัดต่อข้อกำหนดทางบัญชีก็ตาม (ภาพร เอกอรรถพร, 2553) หรือกรณีในประเทศไทยมีประเด็นการตกแต่งบัญชีเช่นเดียวกัน คือ บริษัทแห่งหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้างหาทรัพยากรและก่อสร้าง ได้จัดทำและเปิดเผยข้อมูลเท็จในเอกสารบัญชีและงบการเงินของบริษัท ซึ่งกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ได้มีการดำเนินการหรือมีส่วนร่วมเห็นยินยอมในการจัดทำเอกสารและบันทึกรายได้จากการขายอันเป็นเท็จเพื่อแสดงรายได้ให้สูงขึ้น ซึ่งหากไม่มีรายได้ดังกล่าวผลประโยชน์ทางการเงินของบริษัทจะขาดทุน ส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เข้าไปตรวจสอบทำให้ทราบว่า มีการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลที่เป็นเท็จจริง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2561ก: เว็บไซต์)

ในการวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยว่า งบการเงินที่มีโอกาสที่จะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่อาจส่งผลให้มีการตกแต่งบัญชี (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543; อ้างอิงจาก Schilit, 1993) อาจพิจารณาสถานการณ์ใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- (1) นโยบายการบัญชีที่ไม่สมเหตุผลผล เนื่องจากเป็นทางเลือกที่กิจการสามารถปรับปรุงงบการเงินเพื่อให้ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการดูดี
- (2) วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่ไม่เหมาะสม ในเรื่องการรับรู้รายได้ หรือมีการรับรู้รายได้กับรายการที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือรับรู้รายได้ทั้ง ๆ ที่ลูกค้ามีสิทธิคืนสินค้า ซึ่งสัญญาณที่จะพบนั้นมีรายการผิดปกติเกิดขึ้นใกล้วันปิดงบการเงินหรือมีรายการขายสินค้าจำนวนมากใกล้วันสิ้นปี
- (3) กิจการไม่ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ทั้ง ๆ ที่อายุหนี้ลูกหนี้เพิ่มขึ้นจำนวนมาก

ตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงสัญญาณเตือนภัยการตกแต่งบัญชีในงบการเงินของบริษัทที่เข้าจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์ฯ เนื่องด้วยเงื่อนไขในการเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่บริษัทจะต้องปฏิบัติ อาจทำให้บริษัทที่จะเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ครั้งแรกมีเหตุแรงจูงใจการตกแต่งงบการเงินของบริษัทค่อนข้างสูงมากกว่าบริษัททั่วไป เพราะบริษัทมีความต้องการที่จะผ่านเงื่อนไขของการเข้ามาเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ หากบริษัทได้มีการตกแต่งบัญชี ผลกระทบที่ตามมาจะทำให้บุคคลทั่วไปที่อ่านงบการเงินของบริษัทนั้น ได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและส่งผลให้อาจตัดสินใจผิดพลาดในการลงทุนกับบริษัทนั้นได้ ทำให้บุคคลนั้นอาจขาดทุนจากการซื้อขายหุ้น และส่วนสำคัญยังเป็นการทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เป็นแหล่งระดมเงินทุนที่สำคัญของประเทศเสียหาย เพราะตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหุ้นของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

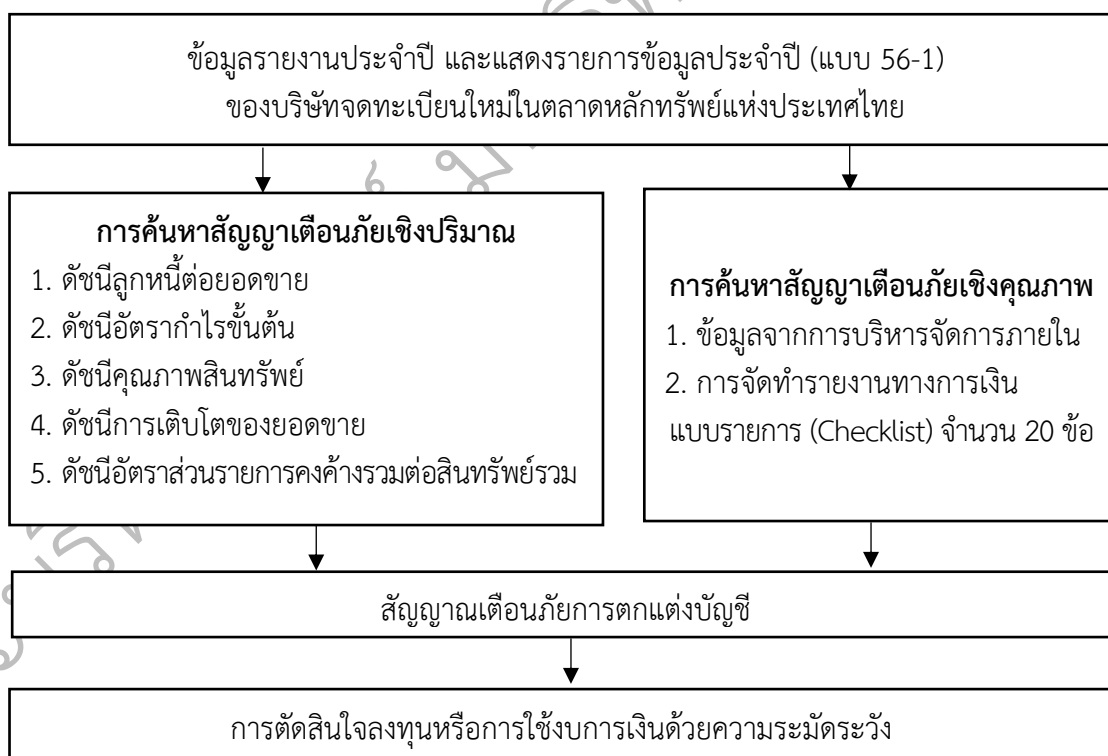
1.2.1 เพื่อศึกษาสัญญาณเตือนภัยการตกแต่งบัญชีเชิงปริมาณของบริษัทจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาสัญญาณเตือนภัยการตกแต่งบัญชีเชิงคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

หลักทรัพย์งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการเก็บข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนใหม่ในตลาดแห่งประเทศไทยที่มีการจดทะเบียนในปี 2558 จำนวน 6 บริษัท โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณผู้ศึกษาจะรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2557-2560 จากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ศึกษาจะรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2558-2560 จากหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้ศึกษาจะใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 นักลงทุนหรือผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยการตกแต่งบัญชีของบริษัท และนำมาประกอบการพิจารณาข้อมูลงบการเงินของบริษัทเพื่อซื้อขายหุ้นได้

1.5.2 ธุรกิจสามารถนำไปใช้ปรับปรุงและใช้เป็นหลักข้อมูลระดับระวางในการจัดทำงบการเงิน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 **งบการเงิน** หมายถึง รายงานทางการเงินและทางบัญชีที่มีแบบแผนเพื่อแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ในแต่ละงวดบัญชีงบการเงิน ประกอบด้วย งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุน งบแสดงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน

1.6.2 **ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย** หมายถึง ตลาดแห่งการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อให้บริษัทสามารถระดมทุนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

1.6.3 **บริษัทที่จดทะเบียนใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Initial Public Offering: IPO)** หมายถึง บริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อจำหน่ายหุ้นสามัญ

1.6.4 **การตกแต่งบัญชี** หมายถึง กระบวนการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี โดยการใช้องค์ประกอบหลักการบัญชี เพื่อเข้าไปเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการเงินให้เป็นไปตามที่ผู้บริหารต้องการหรือเพื่อแสดงผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ

1.6.5 **สัญญาณเตือนภัย** หมายถึง ปัจจัยชี้แนะหรือตัวบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานของบริษัท รวมถึงเป็นสัญญาณเตือนภัยให้ผู้ใช้งบการเงินมีความระมัดระวังในการใช้งบการเงินมากยิ่งขึ้น จำแนกได้ดังนี้

1.6.5.1 **สัญญาณเตือนภัยเชิงปริมาณ** คือ การวิเคราะห์จากตัวเลขที่คำนวณจากการใช้แนวคิดของ Beneish (1999) ประกอบไปด้วย 5 ดัชนี ดัชนีลูกหนึ่ต่อยอดขาย ดัชนีอัตรากำไรขั้นต้น ดัชนีคุณภาพสินทรัพย์ ดัชนีการเติบโตของยอดขาย และดัชนีอัตราส่วนรายการคงค้างรวมต่อสินทรัพย์รวม

1.6.5.2 **สัญญาณเตือนภัยเชิงคุณภาพ** คือ การวิเคราะห์จากแบบรายการ (Checklist) จำนวน 20 ข้อ โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการตรวจสอบสัญญาณเตือนภัยการตกแต่งบัญชี คือ ข้อมูลจากการบริหารจัดการภายในและการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้ศึกษาจะใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี